

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. balandžio 28 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės, Danguolės Bublienės ir Donato Šerno (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovės uždarnosios akcinės bendrovės „RRT“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. birželio 18 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės bankrutavusios uždarnosios akcinės bendrovės „Astig“ ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „RRT“ dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu ir restitucijos taikymo, tretieji asmenys „SIA Velve“ ir A. U..

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių *actio Pauliana* (Pauliano ieškiny) sąlygas, bankroto administratoriui ginčijant įmonės, kaip skolininkės, sudarytus atsiskaitymo sandorius, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė prašė pripažinti niekiniu ir negaliojančiu 2018 m. sausio 3 d. mokėjimo pavedimą, kuriuo ieškovė sumokėjo atsakovei 48 960,65 Eur, taikyti restituciją ir priteisti iš atsakovės ieškovei 48 960,65 Eur bei 6 proc. dydžio procesines palūkanas nuo priteistos sumos už laikotarpį nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovė nurodė, kad Vilniaus apygardos teismo 2018 m. kovo 6 d. nutartimi jai iškelta bankroto byla. Bankroto administratorė nustatė, kad 2017 m. gruodžio 5 d. ieškovė ir atsakovė sudarė sutartį dėl transporto paslaugų, pagal kurią ieškovė įsipareigojo apmokėti per 20 dienų už paslaugas ir medžiagas pagal išrašytas PVM sąskaitas faktūras. Atsakovė ieškovei 2017 m. gruodžio 11 d. išrašė 10 598,70 Eur sumos PVM sąskaitą faktūrą Nr. RRT5137; 2017 m. gruodžio 18 d. – 24 973,42 Eur sumos PVM sąskaitą faktūrą Nr. RRT5151 ir 2017 m. gruodžio 22 d. – 13 388,53 Eur sumos PVM sąskaitą faktūrą Nr. RRT5169. Ieškovė šias PVM sąskaitas faktūras apmokėjo 2018 m. sausio 3 d. mokėjimo pavedimu, sumokėdama atsakovei 48 960,65 Eur sumą. Atliekant mokėjimą tik 2017 m. gruodžio 11 d. PVM sąskaitos faktūros apmokėjimo terminas buvo pradelstas viena diena, o kitų dviejų PVM sąskaitų faktūrų apmokėjimo terminai dar nebuvo suėję. Ieškovės bankroto administratorės teigimu, 2018 m. sausio 3 d. mokėjimas prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms, nes atliktas ieškovei esant faktiškai nemokiai bei pažeidžiant Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.930¹ straipsnyje nustatytą atsiskaitymų eiliškumą, todėl atliktas mokėjimas prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms (CK 1.80 straipsnis). Ginčijamo mokėjimo metu ieškovė buvo skolinga Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) 19 789,04 Eur, taip pat buvo nevykdomi anksčiau atsiradę įsipareigojimai tos pačios eilės kreditoriams. Taip pat yra visos būtinos sąlygos ginčijamą sandorį pripažinti negaliojančiu *actio Pauliana* pagrindu pagal CK 6.66 straipsnį. Bankroto administratorė, gindama ieškovės kreditorių interesus, turi neabejotiną ir galiojančią reikalavimo teisę, ieškinio senaties terminas nepraleistas, o ginčijamas mokėjimas pažeidė ieškovės kreditorių teises ir interesus, nes juo buvo suteikta atsiskaitymo pirmenybė atsakovei, sumažinant galimybę atsiskaityti su kitais kreditoriais. Ieškovė neprivalėjo ginčijamo sandorio sudaryti, buvo nesąžininga, nes žinojo, kad sudaromas sandoris pažeis jos kreditorių teises. Atsakovės nesąžiningumas nėra teisiškai reikšminga aplinkybė, nes ginčijamas vienašalis sandoris. Tai, kad ginčijamą mokėjimą ieškovė atliko būdama faktiškai nemoki, patvirtina ieškovės 2017 m. gruodžio 31 d. balanso duomenys. Ginčijamas sandoris pripažintinas niekiniu ir negaliojančiu, taikytina restitucija priteisiant ieškovei iš atsakovės 48 960,65 Eur sumą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Vilniaus apygardos teismas 2019 m. rugpjūčio 29 d. sprendimu ieškinį patenkino – pripažino niekiniu ir negaliojančiu 2018 m. sausio 3 d. mokėjimo pavedimą, kuriuo ieškovė sumokėjo atsakovei 48 960,65 Eur, nusprendė taikyti restituciją ir priteisė ieškovei iš atsakovės 48 960,65 Eur ir 6 proc. dydžio procesines palūkanas nuo priteistos sumos už laikotarpį nuo bylos iškėlimo teisme 2019 m. vasario 21 d. iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
5. Teismas nustatė, kad:
 - 5.1. 2017 m. spalio 24 d. trečiasis asmuo „SIA Velve“ (pagrindinė rangovė) ir ieškovė UAB „Astig“ (subrangovė) sudarė statybos rangos sutartį.
 - 5.2. 2017 m. gruodžio 5 d. ieškovė (užsakovė) ir atsakovė BUAB „RRT“ (tiekėja) sudarė sutartį dėl transporto paslaugų pervežant

krovinius su inertinėmis medžiagomis; pagal šios sutarties 3 punktą ieškovė įsipareigojo sumokėti atsakovei per 20 dienų už paslaugas bei medžiagas pagal pateiktus krovinių važtaraščius ir jų pagrindu išrašytas sąskaitas faktūras. Atsakovė ieškovei išrašė sąskaitas faktūras, šios buvo apmokėtos ginčijamu 2018 m. sausio 3 d. mokėjimu.

- 5.3. 2017 m. gruodžio 5 d. ieškovė, atsakovė ir trečiasis asmuo „SIA Velve“ (pagal sutartį pagrindinė generalinė rangovė) sudarė susitarimą, pagal kurį ieškovė sūvelavimo atsiskaityti su atsakove už pateiktas medžiagas atveju, kai trečiasis asmuo nėra sumokėjęs ieškovei už medžiagas, trečiasis asmuo tiesiogiai sumoka atsakovei už pateiktas medžiagas.
- 5.4. Ieškovės UAB „Astig“ ginčijamu 2018 m. sausio 3 d. mokėjimo pavedimu pagal atsakovės išrašytas PVM sąskaitas faktūras ieškovė sumokėjo atsakovei 48 960,65 Eur sumą. Tik vienos, t. y. 2017 m. gruodžio 11 d., atsakovės išrašytos 10 598,70 Eur sumos sąskaitos faktūros Nr. RRT5137 apmokėjimo terminas buvo pradelstas vieną dieną (2018 m. sausio 2 d.). Kitų dviejų (2017 m. gruodžio 18 d. ir 2017 m. gruodžio 22 d.) sąskaitų faktūrų apmokėjimo terminai mokėjimo metu nebuvo pradelsti.
- 5.5. VMI pažymos duomenimis, atliekant ginčijamą 2018 m. sausio 3 d. mokėjimą ieškovė buvo skolinga VMI 19 789,04 Eur; pažymoje nurodytas nuolatinis ieškovės įsiskolinimo VMI didėjimas iki pat ieškovės bankroto; skola trečiosios eilės kreditoriams sudarė 187 810,70 Eur; įsiskolinimai trečiosios eilės kreditoriams atsirado nuo 2017 m. liepos mėnesio, skolų mokėjimo terminai buvo suėję iki ginčo mokėjimo pavedimo atlikimo. 2018 m. sausio 3 d. mokėjimo atlikimo metu ieškovės UAB „Astig“ kasoje lėšų nebuvo, banko sąskaitose buvo 75 175,11 Eur suma. Ieškovės 2017 m. gruodžio 31 d. balanso duomenimis, bendrovė turėjo 279 292 Eur vertės turto, per vienerius metus mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai siekė 567 537 Eur. Ieškovės pelno (nuostolių) ataskaitos už 2017 m. duomenimis, bendrovės nuostoliai siekė 301 634 Eur.
- 5.6. Vilniaus apygardos teismas 2018 m. kovo 6 d. nutartimi, remdamasis ieškovės UAB „Astig“ 2017 m. gruodžio 31 d. balanso duomenimis, balanso už einamąjį ataskaitinių finansinių 2018 m. laikotarpį, pelno (nuostolių) ataskaitos už 2017 m. duomenimis, nustatęs, kad bendrovė yra nemoki, iškėlė ieškovės bankroto bylą. Ginčijamas mokėjimas buvo atliktas ieškovei esant faktiškai nemokiai.
6. Teismo vertinimu, šalis siejo tiesioginiai rangos ir paslaugų santykiai, todėl ieškovės įsipareigojimai dėl apmokėjimo atsakovei vertintini kaip ieškovės mokėtinos sumos, o iš trečiojo asmens „SIA Velve“ gautos pinigų sumos laikytinos ieškovės pajamomis, kurios pateko į ieškovės turto masę. Remdamasis kasacinio teismo praktika, teismas padarė išvadą, kad ginčijamas mokėjimas atitinka vienašalio sandorio sampratą ([CK 1.63 straipsnio](#) 1, 3 dalys). Atsižvelgdamas į tai, kad ginčijamas mokėjimas atitinka vienašalio sandorio sampratą, teismas nusprendė, kad atsakovės sąžiningumas šiuo atveju nėra teisiskai reikšmingas.
7. Teismas, remdamasis nustatytais faktinėmis aplinkybėmis, padarė išvadą, kad, atliekant ginčijamą pavedimą, ieškovei neužteko lėšų visiems mokėjimams vykdyti, todėl ieškovė privalėjo prioriteto tvarka vykdyti mokėjimus į valstybės biudžetą bei mokėjimus pagal kitus mokėjimo dokumentus kalendorinio eiliškumo tvarka ([CK 6.930¹ straipsnis](#)). Ieškovė, būdama nemoki, atsiskaičiusi su atsakove po to, kai buvo suėję lėšų mokėjimo terminai kitiems kreditoriams, taip suteikdama pirmenybę atsakovei, pažeidė atsiskaitymo eilę ir (ar) tvarką.
8. Teismas nurodė, kad [CK 6.930¹ straipsnio](#) nuostatos yra imperatyvaus pobūdžio ir jų paskirtis yra įvesti finansinę drausmę neturinio pakankamai pinigų sumokėti visų skolų skolininko mokėjimų eiliškumo srityje. Sandoris, kuris prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms, yra niekinis, negalioja nuo jo sudarymo momento ir negali sukurti teisinių padarinių nepriklausomai nuo to, ar jis yra vienašalis, ar dvišalis, ar daugiašalis ([CK 1.78 straipsnio](#) 1 dalis). Pagal [CK 1.80 straipsnio](#) 2 dalį kiekviena šalis privalo grąžinti kitai šaliai visa, ką pagal ją yra gavusi, o ši taisyklė galioja ir vienašalio sandorio pripažinimo niekiniu atveju.
9. Spręsdamas dėl *actio Pauliana* instituto taikymo, teismas, remdamasis aplinkybe, kad ieškovė nuo 2017 m. pabaigos iš esmės nutraukė atsiskaitymus su kreditoriais, tačiau šalis suderintais veiksmais sudarė 2017 m. gruodžio 5 d. susitarimą, pagal kurį trečiasis asmuo „SIA Velve“ įsipareigojo tiesiogiai atsiskaityti su atsakove pagal ieškovės prievolės, padarė išvadą, jog tai leidžia spręsti, kad atsakovė žinojo apie ieškovės nemokumą, negalėjęmą atsiskaityti su kitais kreditoriais. Be to, nustatytos aplinkybės leidžia pripažinti, kad atsakovė, nepasidomėdama, ar ginčo susitarimais nepažeidžiami kitų ieškovės kreditorių interesai, įstatymai, nesilaikė apdairaus ir rūpestingo verslininko elgesio standarto, buvo nesąžininga. Atsakovė atsidūrė nepalyginti palankesnėje padėtyje nei kiti ieškovės kreditoriai, kurie neabejotinai buvo suinteresuoti gauti iš ieškovės atsiskaitymą, nes 2017 metų pabaigoje jie kreipėsi į teismus dėl skolų išieškojimo.
10. Teismas, remdamasis [CK 6.37 straipsnio](#) 2 dalimi, 6.210 straipsnio 2 dalimi, nusprendė, kad yra pagrindas taikyti restituciją ir ieškovei priteisti iš atsakovės 48 960,65 Eur bei 6 proc. procesines paliktikas nuo priteistos sumos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
11. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovės apeliacinį skundą, 2020 m. birželio 18 d. nutartimi paliko nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2019 m. rugpjūčio 29 d. sprendimą.
12. Teisėjų kolegija, remdamasi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 9 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-7-278-469/2019](#) pateiktais išaiškinimais dėl [CK 6.930¹ straipsnio](#) aiškinimo ir taikymo, konstatavo, kad ieškovės bankroto administratorė neturi teisės ginčyti bankrutuojančios įmonės (ieškovės) atlikto mokėjimo [CK 6.930¹ straipsnio](#) pagrindu ir prašyti taikyti restituciją – ginčijamą sandoriu sumokėtų lėšų priteisimo. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija nusprendė, kad atmetinas ieškinio reikalavimas dėl 2018 m. sausio 3 d. sandorio pripažinimo negaliojančiu [CK 1.80 straipsnio](#) pagrindu.
13. Teisėjų kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad egzistuoja visos *actio Pauliana* taikymo sąlygos pripažinti negaliojančiu 2018 m. sausio 3 d. mokėjimo pavedimą [CK 6.66 straipsnio](#) pagrindu bei taikyti restituciją. Atsižvelgdama į tai, kad atsakovė ginčijo tik *actio Pauliana* sąlygas dėl ieškovės kreditorių teisių pažeidimo, ginčytino sandorio sudarymo neprivalomumo ir skolininko nesąžiningumo, teisėjų kolegija nusprendė pasisakyti tik dėl šių sąlygų.
14. Teisėjų kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad trečiąjį asmenį, ieškovę ir atsakovę siejo rangos ir paslaugų teisiniai santykiai, todėl ieškovės įsipareigojimai atsakovei dėl apmokėjimo laikytini ieškovės mokėtinomis sumomis, o iš trečiojo asmens gautos pinigų sumos buvo ieškovės pajamos, kurios pateko į ieškovės turto masę. Tai, kad trečiojo asmens pervestos ieškovei lėšos priklausė ieškovei, pagrindžia 2017 m. gruodžio 5 d. trišalis susitarimas, pagal kurį ieškovė sumokėtų trečiojo asmens „SIA Velve“ lėšų sumą sumažino trečiojo asmens prievolei ieškovei pagal 2017 m. spalio 24 d. statybos rangos sutartį, t. y. sumažino savo reikalavimo teisių į trečiąjį asmenį apimtį (2017 m. gruodžio 5 d. trišalis susitarimo 3, 3.1–3.3 punktai).
15. Teisėjų kolegijos vertinimu, ieškovė, atlikusi ginčijamą mokėjimą, sumažino savo turto vertę, sumažino savo galimybes atsiskaityti su kreditoriais (jų dalimi), kartu sumažėjo ir (ar) iš viso nebeliko galimybės įvykdyti turimas prievolės. Ieškovei neturint pakankamai lėšų atsiskaityti su kitais kreditoriais, buvo nesilaikyta [CK 6.930¹ straipsnyje](#) nustatyto atsiskaitymų eiliškumo. Ginčijamą sandoriu ieškovė suteikė pirmenybę savo pačios pasirinktam kreditoriui – atsakovei ir taip su atsakove atsiskaitė pažeisdama kitų kreditorių interesus.
16. Tai, kad ginčijamas sandoris sudarytas tuo metu, kai ieškovė nebegalėjo atsiskaityti su kitais savo kreditoriais, kurių reikalavimai buvo jau pradelsti, patvirtina aplinkybė, kad ieškovė nuo 2017 m. pabaigos iš esmės nutraukė atsiskaitymus su kreditoriais, tačiau suderintais šalių veiksmais, sudarant 2017 m. gruodžio 5 d. trišalį susitarimą, „SIA Velve“ sutiko padengti ieškovės skolas atsakovei, ieškovei vėluojant atsiskaityti su atsakove. Teisėjų kolegija padarė išvadą, kad byloje pakanka įrodymų konstatuoti, jog 2018 m. sausio 3 d. mokėjimo pavedimas sudarytas tuo metu, kai ieškovės turtinė padėtis buvo itin sunki. Be to, ieškovės teisinis nemokumas konstatuotas Vilniaus apygardos teismo 2018 m. kovo 6 d. nutartimi, kuria ieškovei iškelta bankroto byla, t. y. praėjus tik dviem mėnesiams nuo ginčijamo sandorio sudarymo. Taip pat teisėjų kolegija pažymėjo, kad, atliekant ginčijamą mokėjimą atsakovei, tik 2017 m. gruodžio 11 d. PVM sąskaitos

faktūros apmokėjimo terminas buvo pradelstas viena diena, o kitų dviejų PVM sąskaitų faktūrų apmokėjimo terminai dar nebuvo suėję.

17. Teisėjų kolegijos vertinimu, aplinkybė, kad ieškovė turėjo prievolę atsiskaityti su atsakove, nelaikytina tuo imperatyvu, sukėlusiu jai neišvengiamą teisinę pareigą sudaryti ginčijamą sandorį. Šio privalomumo taip pat nepagrindžia tai, kad šalių sudarytomis sutartinis buvo siekiama šalių sudarytų teisinių santykių tęstinumo.
18. 2017 m. gruodžio 5 d. trišalis susitarimas buvo pagrindas atlikti mokėjimą pagal atsakovės išrašytas sąskaitas, todėl ieškovė ginčijamą mokėjimą atliko pagrįstai, tačiau reikšminga aplinkybė teisėjų kolegija laikė tai, kad ieškovė atsiskaitė su atsakove pažeisdama [CK 6.930¹](#) straipsnyje nustatytą atsiskaitymo su kreditoriais eiliškumą. 2017 m. gruodžio 5 d. trišaliu susitarimu iš esmės buvo pakeista šalių atsiskaitymo tvarka, t. y. buvo susitarta, kad, ieškovei vėluojant atsiskaityti su atsakove, trečiasis asmuo apmokės ieškovės (subrangovės) skolą atsakovei, o ieškovė sumokėtos sumos apimtimi sumažins trečiojo asmens mokėjimus ieškovei. Tačiau jokios sutarties, įstatymo ar teismo sprendimo, kuris būtų įpareigojęs šalis pakeisti anksčiau nustatytą atsiskaitymo tvarką, nebuvo.
19. Ieškovės elgesys, atliekant ginčijamą mokėjimą, žinant ar turint žinoti, kad juo bus pažeistos jos kitų kreditorių teisės, o atsakovė atsidurs palankesnėje padėtyje nei kiti ieškovės kreditoriai, teisėjų kolegijos vertinimu, pagrindžia ieškovės nesąžiningumą. Atsižvelgdama į tai, kad ginčijamas sandoris atitinka vienašalio sandorio sampratą, teisėjų kolegija pažymėjo, jog atsakovės sąžiningumas nėra teisiškai reikšmingas.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

20. Kasaciniu skundu atsakovė prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2019 m. rugpjūčio 29 d. sprendimą ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. birželio 18 d. nutartį ir priimti naują sprendimą arba bylą grąžinti nagrinėti apeliacinės instancijos teismui, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 20.1. Apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos dėl procesinių palūkanų priteisimo momento sandorių pripažinimo negaliojančiais *actio Pauliana* atveju (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-668-915/2015](#); 2019 m. spalio 28 d. nutartis [Nr. e3K-3-313-611/2019](#)). Dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu taikant restituciją, nors pripažintas negaliojančiu sandoris paprastai laikomas negaliojančiu nuo jo sudarymo momento ([CK 1.95 straipsnio 1 dalis](#)), tačiau kol nėra teismo sprendimo dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu ir restitucijos taikymo, nė viena sandorio šalis neturi pareigos vykdyti restituciją ir grąžinti vienai kitai, ką yra gavusi pagal sandorį. Tais atvejais, kai dėl restitucijos taikymo tarp šalių atsiranda piniginė prievolė, yra pagrindas taikyti [CK 6.37 straipsnio 2 dalį](#) ir priteisti kreditoriui iš skolininko procesines palūkanas, kurios skaičiuojamos nuo teismo sprendimo, kuriuo taikoma restitucija, įsiteisėjimo. Teismas turėjo nustatyti procesinių palūkanų skaičiavimo pradžią ne nuo bylos iškėlimo teisme 2019 m. vasario 21 d. iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, o nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos, t. y. 2020 m. birželio 18 d.
 - 20.2. Teismai, pripažindami sandorį negaliojančiu, jį panaikino neapsisprendę dėl sandorio (ne)privalomumo, kaip vienos iš būtinųjų *actio Pauliana* taikymo sąlygų. Vertindami trišalį susitarimą, kuriuo nustatytas generalinės rangovės „SIA Velve“ atsiskaitymas su atsakove per subrangovę (ieškovę), kaip neturinčią privalomosios galios ieškovei atlikti mokėjimus atsakovės naudai, teismai nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos dėl sandorių privalomumo. Teismai nepagrįstai sandorių privalomumą vertino tik iš kreditorių, o ne ieškovės, kaip skolininkės, pozicijos. Ginčijamo sandorio šalių sąžiningumas turi būti vertinamas iš sandorio sudarymo metu buvusių pozicijų, t. y. pagal tai, ką numatė ar galėjo numatyti šalys pagal sandorio sudarymo metu buvusias aplinkybes, o ne pagal bylos nagrinėjimo metu paaiškėjusias aplinkybes, be kita ko, skolininko bankroto situaciją (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-7-115-469/2020](#)).
 - 20.3. Lėšos, kurias gavusi iš „SIA Velve“ ieškovė ginčijamą 2018 m. sausio 3 d. mokėjimu sumokėjo atsakovei, buvo skirtos atsakovės patirtoms išlaidoms už statybinių medžiagų nupirkimą ir pristatymą kompensuoti, todėl apeliacinės instancijos teismas neteisingai konstatavo faktą, kad atliktas mokėjimas pažeidė ieškovės kreditorių teises. Šalys trišaliu susitarimu nustatė atsiskaitymo su atsakove tvarką taip, kad ieškovė gautas iš generalinės rangovės „SIA Velve“ lėšas, kurios buvo skirtos būtent atsakovei už jos suteiktas paslaugas (įskaitant nupiktas medžiagas), sumokėtų per 5 darbo dienas į atsakovės sąskaitą. Ginčijamą sandorį atsiskaitymai su kitais ieškovės kreditoriais apsunkinti nei buvo, nei galėjo būti, nes lėšos iš „SIA Velve“ atlikto mokėjimo ieškovei (kaip tarpininkei) buvo skirtos konkrečiai atsakovei. Už savo suteiktas paslaugas objekte ieškovė gavo atsiskaitymą ir turėjo teisę paskirstyti jį savo turimiems kreditoriams.
 - 20.4. Teismai nevertino atsakovės (ne)sąžiningumo fakto, kaip vienos iš būtinųjų *actio Pauliana* taikymo sąlygų. Ieškovės 2018 m. sausio 3 d. atliktą mokėjimą teismai nepagrįstai įvertino kaip vienašalį sandorį, todėl dėl pripažinimo negaliojančiu *actio Pauliana* pagrindu atsakovės sąžiningumas nepagrįstai buvo vertintas kaip teisiškai nereikšminga aplinkybė. Nors kitoje byloje (Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. vasario 10 d. sprendimas civilinėje byloje [Nr. e2-491-936/2020](#)), kurioje bankroto administratorė analogiškais pagrindais ginčijo BUAB „Astig“ analogišką tuo pačiu metu (2018 m. sausio 3 d.) atliktą mokėjimą tame pačiame statybos objekte teikusiam paslaugas subjektui, teismas priėmė visiškai priešingą sprendimą, t. y. ieškovės ieškinį atmetė ir nusprendė, kad teisiškai reikšmingas ne tik ieškovo, bet ir atsakovo (ne)sąžiningumo faktas.
 - 20.5. Teismai, pripažindami sandorį negaliojančiu ir jį panaikindami, pažeidė šalių proporcingumo principą; nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, kurioje pripažįstama proporcingumo principo ir teisingo civilinių santykių subjektų priešingų interesų derinimo svarba, sprendžiant su [CK 6.66](#) straipsnio taikymu susijusius ginčus; vienpusiškai – prioritetiškai ginant tik bankrutuojančios įmonės kreditorių interesus – *actio Pauliana* instituto taikymas galėtų turėti neigiamą padarinių verslui, skatinant vengti komercinių ryšių su laikinų ekonominių sunkumų turinčiais ūkio subjektais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gegužės 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-204/2012](#); 2020 m. balandžio 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-7-115-469/2020](#)).
 - 20.6. Teismai neįvertino faktinių sandorio sudarymo aplinkybių, neištyrė įrodymų visumos, apsiribojo ieškovės teikiamais selektyviai atrinktais duomenimis, todėl priėmė formalius sprendimus. Kitoje byloje, kurioje bankroto administratorė analogiškais pagrindais ginčijo ieškovės BUAB „Astig“ analogišką tuo pačiu metu atliktą mokėjimą tame pačiame statybos objekte teikusiam paslaugas subjektui, teismo sprendimo motyvuose konstatuota, jog ieškovės kreditorių interesai pažeisti nebuvo, todėl klausimas dėl sandorio (ne)privalomumo nebuvo sprendžiamas iš viso.
21. Ieškovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir skundžiamus teismų procesinius sprendimus palikti nepakeistus, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
 - 21.1. Atsakovė nepagrįstai teigia, kad sandorį pripažinus negaliojančiu *actio Pauliana* pagrindu, procesinės palūkanos priteistinos ne nuo bylos iškėlimo, o nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos. Negaliojančiu pripažinto sandorio pagrindu atsakovė lėšas gavo iki bylos iškėlimo ir neteisėtai jomis naudojosi nuo pat jų gavimo, t. y. ir iki bylos dėl tokio sandorio pripažinimo negaliojančiu iškėlimo.
 - 21.2. Teismai tinkamai taikė [CK 6.66](#) straipsnį ir pagrįstai padarė išvadą, kad ginčo mokėjimas nebuvo privalomas. Atsakovė sandorio privalomumą *actio Pauliana* instituto aspektu sutapatina su subjekto pareiga vykdyti galiojančius sutartinius įsipareigojimus. Ginčo

mokėjimas nebuvo būtinas, nes juo nebuvo siekiama užtikrinti ieškovės veiklos tęstinumo, o tik siekiama suteikti atsakovei pirmenybę prieš kitus kreditorius.

21.3. Šiuo atveju sprendžiant dėl ginčijamo vienašalio sandorio negaliojimo atsakovės (ne)sąžiningumas nėra teisiskai reikšminga aplinkybė. Net ir darant prielaidą, kad ginčo mokėjimas nėra vienašalis sandoris, nors su tuo ieškovė nesutinka, ieškovė atliko atsakovei mokėjimą vykdydama įsipareigojimus, kurių įvykdymo terminai net nebuvo pradelsti, todėl preziumuojama, kad ieškovė ir atsakovė buvo nesąžiningos ([CK 6.67 straipsnio](#) 1 dalies 5 punktas). Be to, šios nagrinėjamos bylos ir atsakovės nurodytos kasacinės civilinės bylos [Nr. e3K-7-115-469/2020](#) faktinės aplinkybės nėra tapačios. Nurodytoje byloje buvo sprendžiama dėl atsiskaitymų, atliktų trišalėmis užskaitomis, kurias rengiant ir vykdančioms dalyvavo, veikė (ne)sąžiningai visos tokių susitarimų šalys, o šioje byloje negaliojančiu sandoriu pripažintas ieškovės atsiskaitymas su atsakove, įvykdytas ieškovės vienašališkai atliktu banko mokėjimo pavedimu.

21.4. Apeliacinės instancijos teismas nepažeidė šalių proporcingumo principo, teismas nebuvo apribotas naujai suformuotos kasacinio teismo praktikos (dėl teisės ginčyti sandorį [CK 6.930¹](#) pagrindu) tirti ir vertinti atsiskaitymo su kreditoriais eiliškumo pažeidimą pagal [CK 6.930¹](#) straipsnį. Atsakovė neginčija teismų nustatytų faktinių aplinkybių, kurios yra pagrindas konstatuoti ne tik [CK 6.930¹](#) straipsnyje nustatytą atsiskaitymo su kreditoriais eiliškumo pažeidimą, bet ir akivaizdų kitų ieškovės kreditorių teisių pažeidimą.

22. Kitų atsiliepimų į kasacinį skundą įstatymų nustatyta tvarka negauta.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl skolininko prievolės sudaryti ginčijamą sandorį, kaip actio Pauliana sąlygos, nustatymo

23. Teismų praktikoje nuosekliai laikomasi pozicijos, kad pripažinti sandorį negaliojančiu *actio Pauliana* pagrindu bei taikyti įstatyme įtvirtintas teisinės pasekmės galima tik esant [CK 6.66](#) straipsnyje nustatytų sąlygų visumai: 1) kreditorius turi turėti neabejotiną ir galiojančią reikalavimo teisę; 2) ginčijamas sandoris turi pažeisti kreditoriaus teises; 3) skolininkas neprivalėjo sudaryti ginčijamo sandorio; 4) skolininkas buvo nesąžiningas, nes žinojo ar turėjo žinoti, kad sudaromas sandoris pažeis kreditoriaus teises; 5) trečiasis asmuo, sudaręs su skolininku atlygintinį dvišalį sandorį, buvo nesąžiningas. Nenustačius bent vienos iš [CK 6.66](#) straipsnyje nurodytų *actio Pauliana* sąlygų, šiuo pagrindu ieškinys negali būti tenkinamas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-115-469/2020, 39 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).

24. *Taigi, viena iš būtinųjų sąlygų nuginklėti sandorą actio Pauliana pagrindu – skolininko prievolės sudaryti ginčijamą sandorį nebuvimas: sandoris gali būti ginčijamas šiuo pagrindu tik tuo atveju, jeigu skolininkas jo sudaryti neprivalėjo ([CK 6.66 straipsnio](#) 1 dalis). Ši sąlyga paprastai visų pirma suprantama kaip teisinės prievolės sudaryti sandorį neturėjimas. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje privalėjimas sudaryti sandorį aiškinamas kaip vienas iš imperatyvų, ribojančių sutarčių sudarymo laisvę. Tokios būtinybės sudaryti sandorį pavyzdžiais gali būti ikisutartiniai susitarimai, viešas konkursas ir kiti iš įstatymų ar kitų pagrindų atsirandantys imperatyvai. Proporcingumo principą bei verslo subjektų interesų derinimo poreikį atspindi kasacinio teismo praktikos nuostata, pagal kurią pripažįstama, kad privalėjimą sudaryti ginčijamą sandorį gali suponuoti ir sandorio sudarymo metu buvusi verslo situacija, faktinės sandorio aplinkybės. Actio Pauliana nesudaro teisinių prielaidų ginčyti sandorius, kurie jų sudarymo metu nebuvo draudžiami ir atitiko įprastą verslo praktiką, nepaisant to, kad jų sudarymo metu skolininkas turėjo įsipareigojimų ir kitiems kreditoriams, o vėliau jam buvo iškelta bankroto byla. Tam tikrais atvejais privalomumas skolininkui sudaryti sandorį gali kilti dėl faktinių aplinkybių, kurias kiekvienu konkrečiu atveju įvertina teismas, ir tokiomis pripažintinos aplinkybės, kurioms esant ginčijamų sandorių sudarymas atitiktų protingo asmens, veikiančio skolininko kreditorių interesais, elgesio standartą tomis aplinkybėmis. Kasacinio teismo praktika, aiškinanti skolininko teisę prioritetiškai atsiskaityti su vienu ar keliais kreditoriais tais atvejais, kai įmonė (skolininkas) jau turi finansinių sunkumų, yra formuojama ta linkme, kad tokie sandoriai paprastai gali būti pateisinami tik tokiais atvejais, kai yra teisinis pagrindas konstatuoti skolininko kaip verslo subjekto – protingo asmens elgesio standartus atitinkančius veiksmus sąžiningai siekiant naudoti įmonei ar atsiskaitymo su visais jos kreditoriais įstatymų nustatyta tvarka (žr. pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-7-115-469/2020](#) 42–44 punktus ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką; 2020 m. balandžio 29 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-136-248/2020](#) 21 punktą).*

25. Nagrinėjamoje byloje pirmosios instancijos teismas, sprenddamas dėl ginčijamo mokėjimo pavedimo, kaip sandorio, negaliojimo [CK 6.66](#) straipsnyje nustatytų sandorių nuginklėjimo pagrindu (dėl kreditorių teisių pažeidimo), sprendė dėl dviejų šiame straipsnyje nustatytų sąlygų pripažinti sandorį negaliojančiu *actio Pauliana* pagrindu egzistavimo, t. y. dėl kreditorių teisių pažeidimo bei trečiojo asmens (atsakovės) sąžiningumo, tačiau dėl skolininkės (ieškovės) prievolės sudaryti ginčijamą sandorį nepasisakė ir šią sandorio nuginklėjimo sąlygą patvirtinančių ar paneigiančių aplinkybių netyrė. Apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl skolininkės (ieškovės) prievolės sudaryti ginčijamą sandorį, pripažino, kad ieškovė ginčijamą mokėjimą atliko pagrįstai, murodęs, kad ginčijamo sandorio sudarymo (mokėjimo pagal atsakovės išrašytas sąskaitas atlikimo) pagrindas buvo 2017 m. gruodžio 5 d. trišalis susitarimas. Tačiau apeliacinės instancijos teismas taip pat nusprendė, jog reikšminga aplinkybė yra tai, kad ieškovė atsiskaitė su atsakove pažeisdama [CK 6.930¹](#) straipsnyje nustatytą atsiskaitymo su kreditoriais eiliškumą, o ginčijamo mokėjimo privalomumas nebuvo įtvirtintas minėtame trišaliame susitarime, ieškovės prievolės atsiskaityti su atsakove nepripažino imperatyvu, sukėlusiu prievolę atlikti ginčijamą mokėjimą. Apeliacinės instancijos teismas taip pat nurodė, kad privalomumo negali pagrįsti ir tai, jog šalių sudarytomis sutartimis buvo siekiama šalių teisinių santykių tęstinumo. Šių argumentų pagrindu teismas atmetė atsakovės argumentus dėl ginčijamo sandorio sudarymo privalomumo.

26. Minėta, kad *actio Pauliana* nesudaro teisinių prielaidų ginčyti sandorius, kurie jų sudarymo metu nebuvo draudžiami ir atitiko įprastą verslo praktiką, nepaisant to, kad jų sudarymo metu skolininkas turėjo įsipareigojimų ir kitiems kreditoriams, o vėliau jam buvo iškelta bankroto byla; privalomumas skolininkui sudaryti sandorį gali kilti dėl faktinių aplinkybių, kurias kiekvienu konkrečiu atveju įvertina teismas, ir tokiomis pripažintinos aplinkybės, kurioms esant ginčijamų sandorių sudarymas atitiktų protingo asmens, veikiančio skolininko kreditorių interesais, elgesio standartą (žr. šios nutarties 25 punktą). Pagal kasacinio teismo suformuluotą taisyklę, [CK 6.930¹](#) straipsnis nereglamentuoja nemokios įmonės atsiskaitymų su kreditoriais tvarkos ir nėra skirtas bankrutuojančios įmonės ar jos kreditorių teisėms ginti, todėl įmonės bankroto administratorius neturi teisės reikšti ieškinio dėl lėšų priteisimo [CK 6.930¹](#) straipsnio pagrindu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-278-469/2019, 50 punktas).
27. Kasaciniame skunde teigiama, kad atsakovei tapo žinoma, jog kitoje byloje, kurioje bankroto administratorė analogiškais pagrindais ginčijo ieškovės BUAB „Astig“ tuo pačiu metu, t. y. 2018 m. sausio 3 d., atliktą mokėjimą tame pačiame statybos objekte teikusiam paslaugas subjektui, teismas priėmė visiškai priešingą sprendimą – ieškovės ieškinį atmetė, nusprendęs, kad ieškovės kreditorių interesai pažeisti nebuvo.
28. Kasacinis teismas pažymi, kad įsiteisėjusiu Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. vasario 10 d. sprendimu, priimtu byloje pagal ieškovės BUAB „Astig“ ieškinį atsakovei UAB „Nemėja“ dėl sandorių pripažinimo niekiniais ir negaliojančiais, kuriuo ieškinyje buvo atmestas, nustatyta, kad ieškovė tuo pačiu laikotarpiu, kai buvo atliktas šioje byloje ginčijamas mokėjimas, atliko atsiskaitymus su darbuotojais, išmokėdama jiems atlyginimus, taip pat atsiskaitė su kitais kreditoriais. Nors šios aplinkybės gali būti reikšmingos nagrinėjamoje byloje, sprendžiant ginčijamo mokėjimo teisėtumo klausimus, sprenddami dėl tokio sandorio sudarymo tikslo, būtinybės, taip pat ir kreditorių teisių pažeidimo, į šias aplinkybes bylą nagrinėję teismai neatkreipė dėmesio ir jų netyrė.
29. Taigi, bylą nagrinėję teismai nenustatė visų reikšmingų aplinkybių išvada dėl ginčijamo mokėjimo, kaip sandorio, sudarymo (ne)privalomumo padaryti, byloje nebuvo atskleista sandorio sudarymo metu buvusi verslo situacija, faktinės sandorio aplinkybės, todėl apeliacinio teismo išvada, kuria buvo atmesti atsakovės argumentai dėl ginčijamo sandorio sudarymo privalomumo, nėra tinkamai pagrįsta ir negali būti pripažįstama teisėta. Tinkamai nenustačius vienos iš būtinųjų sąlygų nuginčyti sandorį *actio Pauliana* pagrindu – skolininko prievolės sudaryti ginčijamą sandorį nebuvimo, sandoris šiuo pagrindu negali būti nuginčytas. Todėl apeliacinės instancijos teismo sprendimas pripažinti ginčijamą mokėjimo pavidimą negaliojančiu negali būti pripažįstamas teisėtu.

Dėl actio Pauliana sąlygos – pagal ginčijamą atsiskaitymą lėšas įgijusios atsakovės nesąžiningumo

30. Minėta, kad viena būtinųjų sąlygų nuginčyti sandorį *actio Pauliana* taip pat yra trečiojo asmens nesąžiningumas: pripažinti sandorį negaliojančiu *actio Pauliana* pagrindu galima tik tuo atveju, jei trečiasis asmuo, sudaręs su skolininku atlygintinį dvišalį sandorį, buvo nesąžiningas ([CK 6.66](#) straipsnio 2 dalis, šios nutarties 23 punktas).
31. Kasacinio teismo praktikoje pabrėžiama proporcingumo principo ir teisingo civilinių santykių subjektų priešingų interesų derinimo svarba sprendžiant su [CK 6.66 straipsniu](#) taikymu susijusius ginčus, nurodant, kad *actio Pauliana* suteikia teisę ne sandorio šaliai – kreditoriui – ginčyti skolininko su trečiaisiais asmenimis sudarytus sandorius, todėl, taikydami šį institutą, kaip vieną išimtinių sandorio negaliojimo atvejų, teismai turi užtikrinti kreditoriaus, skolininko ir jo turtą įsigijusio asmens interesų pusiausvyrą. Taikant šį civilinės teisės institutą kreditoriaus teisės neturi būti suabsoliutinamos, t. y. kreditoriams neturi būti suteikiamos privilegijos skolininko ir trečiojo asmens atžvilgiu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinės sesijos 2012 m. lapkričio 6 d. nutarimas civilinėje byloje [Nr. 3K-P-311/2012](#); pirmiau nurodyta nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-7-115-469/2020](#), 40 punktas).
32. Kasacinio teismo praktikoje, aiškinant bendrojo sąžiningumo principo turinį [CK 6.66 straipsnio](#) kontekste, nurodoma, kad [CK 6.66 straipsniu](#) taikymo prasme ginčijamo sandorio šalys laikytinos nesąžiningomis, jeigu jos žinojo ar turėjo žinoti, kad sudaromi sandoriai pažeidžia kitų kreditorių teises. Teisingumo ir protingumo principų turinys, kaip ir sąžiningumo principo, turi būti atskleidžiamas aktualių faktinių aplinkybių kontekste; tiek teisės doktrinoje, tiek teismų praktikoje pripažįstama, kad tai, kas yra protinga ir teisinga, turi būti vertinama kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į nagrinjamų teisinių santykių pobūdį, juose galiojančią logiką bei sąžiningos praktikos kriterijus, specifinius elgesio standartus. Komerciniuose santykiuose esminiais sąžiningumo principo elementais, t. y. pagrindiniais sąžiningo elgesio vertinimo kriterijais, turi būti laikomi protingumas bei pareiga veikti nuosekliai – laikytis to, kas pažadėta, nenukrypti nuo susiformavusios sutarties vykdymo praktikos ir tinkamai bei laiku informuoti kitą sutarties šalį apie visas reikšmingas aplinkybes. Objektivūs sąžiningumo kriterijus *actio Pauliana* byloje sprendžiant dėl trečiojo asmens sąžiningumo turi būti taikomas iš sandorio sudarymo metu buvusių pozicijų, atsižvelgiant į nagrinėjamo sandorio pobūdį, tame verslo sektoriuje egzistavusią sąžiningą dalykinę praktiką bei ginčijamo sandorio sudarymo metu buusias aplinkybes. Sprendžiamas dėl *actio Pauliana* pagrindu ginčijamo pirmenybinio sandorio šalių sąžiningumo, teismas turi vertinti ne tik tai, ar ginčijamas sandoris pažeidė kitų skolininko kreditorių interesus, bet ir tai, kokioje verslo aplinkoje veikė šalys, ar faktinės aplinkybės nesuponavo būtinumo skolininkui sudaryti ginčijamą sandorį, kokius interesus patenkinti siekė sandorį sudaręs trečiasis asmuo, atsisakymo sudaryti sandorį galimą poveikį jam, kaip verslo subjektui, bei jo paties kreditorių interesams. Ginčijamo sandorio šalių sąžiningumas turi būti vertinamas iš sandorio sudarymo metu buvusių pozicijų, t. y. pagal tai, ką numatė ar galėjo numatyti šalys pagal sandorio sudarymo metu buusias aplinkybes, o ne *ex post* – pagal bylos nagrinėjimo metu paaiškėjusias aplinkybes (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 19 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-313-403/2018](#) 47 punktą; pirmiau nurodytos nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-7-115-469/2020](#) 56 punktą; pirmiau nurodytos nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-136-248/2020](#) 30 punktą).
33. Nagrinėjamoje byloje pirmosios instancijos teismas, sprendžiamas dėl atsakovės, kaip trečiojo asmens, sudariusio su skolininku sandorį, sąžiningumo, nurodė, kad labiausiai tikėtina, jog atsakovė buvo nesąžininga, nes ji nevykdė verslo subjektams kylančios didesnio atidumo pareigos pasidomėti, ar ginčo susitarimais nepažeidžiami kitų ieškovės kreditorių interesai bei įstatymai. Tokią išvadą teismas padarė, remdamasis nustatyta aplinkybe, kad nuo 2017 metų pabaigos ieškovė iš esmės nutraukė atsiskaitymus su kreditoriais, bei 2017 m. gruodžio 5 d. trišalio susitarimo dėl atsiskaitymo tvarkos sudarymo faktų. Taigi, atsakovės nesąžiningumą pirmosios instancijos teismas iš esmės

susiejo su tariama jos pareiga domėtis savo skolininko kreditorių interesais, bet nevertino aplinkybių, susijusių su objektyviojo sąžiningumo kriterijaus nustatymu, t. y. kokioje verslo aplinkoje veikė šalys, ar, atsižvelgiant į nagrinėjamo sandorio pobūdį, tame verslo sektoriuje egzistavusią sąžiningą dalykinę praktiką bei ginčijamo sandorio sudarymo metu buvusias aplinkybes, šios aplinkybės nesuponavo būtinumo skolininkui sudaryti ginčijamą sandorį, nesiaiškino kokius interesus patenkinti siekė atsiskaitymą pagal ginčijamą mokėjimo pavedimą gavusi atsakovė, atsakymo sudaryti sandorį galimą poveikį jai, kaip verslo subjektui, bei jos pačios kreditorių interesams.

34. Tuo tarpu apeliacinės instancijos teismas, pripažinęs pačios ieškovės, kaip skolininkės, veiksmus nesąžiningais, nusprendė, kad, ginčijamam sandoriui atitinkant vienašalio sandorio sampratą, atsakovės sąžiningumas nagrinėjimu atveju nėra reikšmingas. Taigi apeliacinės instancijos teismas atsakovės, kaip su skolininku sudariusio sandorį trečiojo asmens, sąžiningumo iš viso nenustatinėjo.
35. Iš tiesų kasacinio teismo praktikoje pripažįstama, kad atsiskaitymas yra sutarties vykdymas, atitinkantis sandorio požymius, nes juo siekiama teisinių padarinių – užbaigti prievolinius teisinius santykius, t. y. panaikinti civilines teises ir pareigas. Todėl sutarties vykdymo veiksmai gali būti ginčijami, esant atitinkamam sandorio negaliojimo pagrindui. Tačiau taip pat yra pažymėta, kad, sprendžiant dėl civilinei atsakomybei būtinų sąlygų – neteisėtų veiksmų – nustatymo, reikšminga atsižvelgti ne tik į mokėjimo veiksmo, kaip vienašalio sandorio, nuginčijimo priežastis, bet ir į sutartį, kurią vykdant šis veiksmas atliktas, t. y. vertinti jį platesniame kontekste (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. lapkričio 20 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-546-915/2015](#); 2017 m. vasario 20 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-47-248/2017 39 punktą).
36. Nors šioje byloje yra sprendžiamas ne civilinės atsakomybės taikymo, o atsiskaitymo kaip sandorio (ne)galiojimo [CK](#) 6.66 straipsnyje nustatyto pagrindu klausimas, sprendžiant dėl tokio sandorio (ne)galiojimo, aktualu yra tai, kad ginčijamu mokėjimo pavedimu atliktas atsiskaitymas buvo vykdomas dvišalio atlygintinio sandorio (šalių sudarytos transporto paslaugų sutarties) pagrindu. Tam, kad atsiskaitymas sukeltų atitinkamas teises pasekmes – užbaigtų prievolinius teisinius santykius, kylančius iš sudarytos sutarties, t. y. panaikintų civilines teises ir pareigas, būtina kitos sutarties šalies valia – kad kreditorius priimtų prievolės įvykdymą. Kasacinio teismo praktikoje sprendžiant dėl atsiskaitymo, kaip vienašalio sandorio (ne)galiojimo [CK](#) 6.66 straipsnyje nustatyto sandorių nuginčijimo pagrindu, kreditoriaus, su kuriuo yra atsiskaityta, sąžiningumo klausimas yra pripažįstamas kaip viena iš būtinųjų sandorio nuginčijimo sąlygų, t. y. kaip trečiojo asmens, sudariusio su skolininku ginčijamą sandorį, sąžiningumo klausimas (žr., pvz., pirmiau nurodytos kasacinio teismo nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-136-248/2020 26–27 punktus ir kt.).
37. Šios nutarties 31–36 punktuose išdėstytų argumentų pagrindu kasacinis teismas konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai tinkamai nenustatė ir kitos būtiniosios sąlygos nuginčyti ginčijamą atsiskaitymo sandorį *actio Pauliana* nustatyto sandorių nuginčijimo pagrindu – trečiojo asmens (šiuo atveju – atsakovės), gavusio atsiskaitymą, sąžiningumo.

Dėl kitų kasacinio skundo argumentų

38. Kasaciniame skunde taip pat teigiama, kad apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos dėl procesinių palūkanų priteisimo momento sandorių pripažinimo negaliojančiais *actio Pauliana* atveju. Atsakovės teigimu, teismas turėjo nustatyti procesinių palūkanų skaičiavimo pradžią ne nuo bylos iškėlimo teisme 2019 m. vasario 21 d. iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, o nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos, t. y. nuo 2020 m. birželio 18 d.
39. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 347 straipsnio, nustatančio reikalavimus kasacinio skundo turiniui, 2 dalyje nustatyta, kad kasaciniame skunde neleidžiama remtis naujais įrodymais bei aplinkybėmis, kurie nebuvo nagrinėti pirmosios ar apeliacinės instancijos teismuose.
40. Atsakovės nurodomos aplinkybės dėl nukrypimo nuo kasacinio teismo praktikos, pirmosios instancijos teismui priteisiant procesines palūkanas, nebuvo bylos nagrinėjimo apeliacinės instancijos teisme dalykas, šios aplinkybės nebuvo nurodytos apeliaciniame skunde. Todėl atsakovė šiomis aplinkybėmis negali remtis kasaciniame skunde ir kasacinis teismas dėl jų negali pasisakyti.

Dėl bylos procesinės baigties

41. Šioje nutartyje išdėstytų argumentų pagrindu kasacinis teismas konstatuoja, kad, sprenddamas dėl ginčijamo mokėjimo nurodymo, kaip atsiskaitymo sandorio, negaliojimo [CK](#) 6.66 straipsnyje nustatyto sandorių nuginčijimo pagrindu, apeliacinės instancijos teismas šią normą aiškino ir taikė netinkamai, nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos šios normos taikymo praktikos, neištyrė visų reikšmingų ginčui išspręsti aplinkybių, susijusių su ginčijamo sandorio sudarymu, todėl tinkamai nenustatė būtinųjų sąlygų nuginčyti šį sandorį – ieškovės, kaip skolininkės, prievolės sudaryti šį sandorį nebuvimo ir atsakovės, kaip atsiskaitymą gavusios kreditorės (su skolininke sandorį sudariusio trečiojo asmens), nesąžiningumo. Dėl šių pažeidimų priimtas apeliacinės instancijos teismo procesinis sprendimas (nutartis) negali būti pripažįstamas teisėtu ir tai sudaro pagrindą jį panaikinti bei perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui ([CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 1, 2 punktai).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

42. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 15 d. pažymą kasacinis teismas turėjo 4,59 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu ([CPK 88 straipsnio](#) 1 dalies 3 punktas).
43. Perdavus bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui, bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliktinas spręsti šiam teismui ([CPK 93 straipsnis](#)).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. birželio 18 d. nutartį panaikinti ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Goda Ambrasaitė-Balynienė

Danguolė Bublienė

Donatas Šernas